

ד. 1) מה דרשו מדרכתיב גבי ימי טוהר דלידה "ששים יום", "ששת ימים" ו"שלושים יום", ואליבא דמאן אזלא ומדוע? 2) מי הם המביאים קרבן עולה ויורד, ומה הוא העולה ויורד שלהם? 3) האם יש דין להביא קרבן במחיר מסוים, ומדוע (גמ' ותוס')? ואי נימא דיש מחיר, מה הוא המחיר הראוי לעשירית האיפה, ומניין?

ה. 1) מה היא "שפחה חרופה" ומנלן? ומה הוא מאי דכתיב בה "נחרפת לאיש", ומנלן? 2) מה הוא העונש הנאמר בשפחה חרופה, ומניין? והאם על כל שפחה חרופה נאמר האי עונש, ומדוע? 3) כיצד הדין בבא על שפחה חרופה קטנה או בקטן הבא על שפחה חרופה גדולה, ומדוע (גמ' ותוס')? וכיצד הדין היבא דתרוויהו שוגגין או מזידין או אחד שוגג ואחד מזיד, ומדוע? 4) הבא על שפחה חרופה בלאו מתכוון, מה דינו, ומדוע (רש"י ותוס')?

ו. 1) כיצד ביארו את הברייתא "עשו גומר כמערה מתכוין כשאינו מתכוין כדרכה שלא כדרכה ניעור כושן", ומה הטעם בהאי דינא? 2) אמר לו עד אחד "אבלת חלב", והוא שותק, או אומר לא אבלתי, או אומר איני יודע, מה דינו, ומדוע (גמ' ותוס')? וכיצד הדין באשה או בגזלן האומר לו הכי (מתני' ותוס')? וכיצד הדין בחד כנגד חד (מתני' ותוס'), ומדוע? 3) אמרו לו שני עדים "אבלת חלב" והוא מכחיש, או שותק, או אומר איני יודע, מה דינו, ומדוע (גמ' ותוס')? והאם יש נפקא מינה באיזה לשון הכחישם, ומדוע (רש"י ותוס')? 4) מה הוא "אמרו לו אבלת חלב" דמתניתין, ומנין דהכי יש לפרש האי לישנא? ומה אמרה המשנה בדינו? וכיצד יתבארנו המשך דברי המשנה להאי פירושא?

ז. 1) העידו בו שני עדים שאכל חלב והוא אומר אבלתי במזיד, מה דינו, ומדוע (גמ' ותוס')? וכיצד הדין היבא דאמר לא אבלתי, וחזר לתרץ דבריו דלא אכל בשוגג, (גמ' ותוס')? וכיצד הדין היבא דהוא אמר שאכל בשוגג, ועדים מעידים שאכל במזיד, ומדוע (תוס')? 2) שני עדים המעידים עליו שנטמא ונכנס למקדש, והוא אומר לא נכנסתי או לא נטמאתי, מה דינו, ומדוע (גמ' רש"י ותוס')? וכיצד הדין היבא דאמרו לו נטמאת ואסור אתה להכנס למקדש, והוא אומר לא נטמאתי, ומדוע? והאם בגוונא דאמרו לו אתמול נטמאת הדין שונה, ומדוע?

ח. (1) כיצד פסק רב נחמן בענינא דארם נאמן על עצמו, והאם בכל גווני איירי, ומדוע? (2) האם יש אופנים דרבי מאיר מודה דשייך להאמינו טפי מעדים, ומדוע התם שאני? (3) האוכל שני חצאי זיתים ממין אחד או משני מינים או ממין אחד אבל משני תמחויין, האם יש לצרפן, ומדוע? ואי נימא דמצטרפין, האם מהני אפילו בששה בין אכילה לאכילה (פרט)? וכיצד הדין היכא דהיתה ידיעה בין אכילה לאכילה?

ט. (1) האוכל אכלים טמאים או משקים טמאים, כמה יאכל וישתה ויאסר לאכול בתרומה, והאם צריך שתהיה כל האכילה בבת אחת? ואיזה דין נאמר על האוכל פחות מכשיעור אכלים טמאים, ומדוע? (2) באיזה אופן התירו לעוברת לאכול אכלים טמאים, ומדוע? ואמאי סלקא דעתין לאוסדה באכילה (תוס'?) (3) האם חלב האשה חשיב משקה לענין הכשר, ומדוע? (4) האשה שנטמאה במגע טמא מת, או שנטמאה בזיבה, מה דין חלבה ורוקה לענין טומאה (פרט; רש"י ותוס'), ומדוע? והאם התינוק היונק ממנה מותר באכילת תרומה, ומדוע?

י. (1) השותה יין ונכנס למקדש, באיזה אופן ישתה ויתחייב מיתה (פרט), ומדוע? ובאיזה אופן יהיה רק באזהרה, ומדוע? ומה דינו לענין הוראה או לימוד או לדרוש ברבים (פרט), ומדוע? (2) השותה שאר משקים משכרים, מה דינו לענין איסור "שתויי יין", ולענין איסור הוראה או לימוד (גמ' ותוס'), ומדוע? (3) מה הוא האופן המבואר במתניתין דאוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם אחד, והאם תליא הוא בפלוגתא אי איסור חל על איסור, ומדוע?

יא. (1) האם משכחת לה באוכל אכילה אחת ויתחייב יותר מה' קרבנות (גמ' ותוס'), ואי נימא דמשכחת לה, אמאי לא תני להו במתניתין? (2) באיזה אופן משכחת לה אבר אחד דיתחייב בו גם משום פיגול וגם משום נותר? והאם שייך בכזית אחד שיתחייב בו גם משום פיגול וגם משום נותר, ומדוע? והאם בקומץ מנחה נמי משכחת לה חייב פיגול ונותר, ומדוע (תוס'?) (3) האם יש להוכיח ממתניתין או מהברייתא דאיירי גבי שילוח השעיר לעזאזל האם יש עירוב והוצאה ליום הכיפורים, ומדוע? ומה ביאור המילים "עירוב והוצאה" (תוס'?)

יב. 1) כמה חיובי חטאות משכחת לה במתניתין בבא על בתו או על בת בתו (פרט)? והאם תליא הוא בפלוגתא אי איסור חל על איסור, ומדוע? 2) האם משכחת חיובי חטאות נוספים בבא על בת בתו, ואי נימא דמשכחת לה אמאי לא תני להו במתניתין (תוס'?) 3) מה דעתו של רבי יוסי בענין איסור מוסיף ואיסור כולל ואיסור בבת אחת, ומנין (רש"י ותוס'?) 4) מה דינו של הבא על אשת אחיו מאמו, ומנין (תוס'?)

יג. 1) היכי משכחת לה חמותו שהיא אם חמיו ואם חמותו? והבא עליה כמה חטאות יש לחייבו ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדינה לדין השוחט בהמה ואת בת בתה וחזר ושחט את בתה, או ללמוד מדין אותו ואת בנו לדין חמותו דהיא אם חמיו ואם חמותו, ומדוע? 2) היכי משכחת לה אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו, ומה דינו של הבא עליה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינה מדין הבא על ה' נשיו נדות בהעלם אחד, ומדוע? 3) הקוצר בשבת וחזר וקצר בהעלם אחד, כמה חטאות יש לחייבו? וכיצד הדין היבא דקצר וזמר בהעלם אחד, ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינו מדין הבא כמה ביאות על הערוה, ומדוע?

יד. 1) מה דינו של אבר המדולדל באדם, ולמאי נפקא מינה? וכיצד הדין באבר המדולדל בבהמה, ומנין? ולמאי נפקא מינה? 2) אדם שנתלש ממנו אבר בערב פסח, האם יכול לאכול את פסחו, ומדוע? 3) מים שבשער אדם או בבגדו של זב האם מכשירים הם (רש"י ותוס'), וכיצד דינן לאחר שסחטן, ומדוע (גמ' ותוס'?) 4) מה דינו של השוחט ה' זבחים בחוץ בהעלם אחד, ומדוע? 5) מה דינו של האוכל ה' חתיכות נותר, או מבשר קרבן קודם זריקת הדם (פרט), ומדוע? וכיצד הדין ב"לא הודע" שלהם?

בהצלחה!

תשובות למבחן כריתות ט טו

א. (1) אבותינו נכנסו לברית במילה כדכתיב "כי מולים היו כל העם היוצאים". אי נמי, מדכתיב "ואראך מתבוססת בדמיך". וכתבו התוס' דאף היו שמלו כבר בשעת לידתן דהא נצטוו מוזמן אברהם אבינו, מכל מקום מהני משום דאף הוא לשם הכניסה לברית. וכן בטבילה כדכתיב "ויקח משה חצי הדם ויזרוק על העם", והא אין הזאה בלא טבילה. וכן בהרצאת דמים כדכתיב "ויעלו עולות ויקריבו שלמים" וכתבו התוס' דאף דהיה הוא עולת ראייה או תמיד, מכל מקום משמע דהקריבו הרבה עולות והיינו בשביל הרצאת דמים. ואף גר הרוצה להתגייר צריך לעשות הכי, כדכתיב "ככם כגר". אמנם לא מצינו בו הזאה.

(2) מעיקר הדין היה מן הראוי שקרבנו יהיה עולה ושלמים כדאשכחן באבותינו, אלא כיון דאיכא ריבוי לעוף מדכתיב "אשה ריח ניחוח" והיינו דבר שכולו עולה לריח ניחוח, לא מסתברא דעוף יועיל ואילו עולת בהמה גרידא לא תועיל. ומנחה לא מהני משום דכתיב מעיטא ד"כן תעשו". ואם מביא עוף צריך להביא קן משום דלא אשכחן פרידא אחת בחובה, ומכל מקום אף אם הקריב רק אחד יכול כבר לאכול בקדשים אלא דמחויב עדיין להביא השני. ואיכא מאן דאמר דיליף לעוף מדכתיב "כאשר תעשו כן יעשה" דילפינן מינה דבעינן מיני דמים ולא מנחה, ומה דסגי רק בעולה הוא משום דכתיב "ככם כגר" דרק למקצת הוקש ולא לכל מילי. ובזמן הזה אין הקרבן מעכב דהא כתיב "לדורותיכם", אמנם איכא מאן דאמר דצריך להפריש רובע לקינו, אבל רבי יוחנן בן זכאי ביטלה מפני התקנה.

(3) בסוגיין נחלקו בהא מילתא, דתנא קמא התיר לו לעשות רק לצורך דבר האבד כדרך שהתירו לישראל בחולו של מועד, ולדעת רבי עקיבא התירו לו רק אוכל נפש כדרך שהתירו לישראל ביום טוב, ולרבי יוסי התירו לעשות לעצמו כדרך שישראל עושה בחול. אבל לצורך ישראל ודאי אסור, והיינו מדכתיב "וינפש בן אמתך והגר". והתוס' הביאו מרש"י ביבמות דאסור בכל גווני והקשו מהמבואר בסוגיין.

(4) הבא על השפחה חרופה, וילפינן מדכתיב בה תרי "אשר חטא". וכן נזיר שנטמא, כדכתיב "בפתע פתאום", והאי לישנא דשוגג ומוזיד הוא, וכן הוא לישנא דאוונס, ודווקא ביה אמרינן דאף באונס מביא קרבן. וכן שבעת העדות משום דלא נאמר בה "ונעלם". וכן שבעת הפקדון דילפא תחטא תחטא משבעת העדות.

ב. (1) אם בא על שפחה אחת אפילו בכמה העלמות מכל מקום אינו חייב אלא אחד, דהא כתיב בה "על חטאתו אשר חטא" דמביא אשם אחד על חטאים הרבה. אמנם אם בא על כמה שפחות, ילפינן מדכתיב "אשר ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה הנחרפת לאיש" דעל כל אשה ואשה חייב.

(2) אמרינן נמי גבי נזיר, דאם נטמא ביום שביעי שלו חזר ומונה נזירות ולבסוף אינו מביא אלא קרבן אחד, והיינו משום דמתניתינן סברה כרבי יוסי בר יהודה דנזירות טהרה מתחילה כבר ביום השביעי ומאידיך הא לילה לאו זמן קרבן הוא, וכיון דלא יצא לשעה הראויה לקרבן סגי ליה בקרבן אחד. וכן סוטה דהמקנה לאשתו מאנשים הרבה אין מביאים אלא מנחת שעורים אחת על כולם, דהא כתיב "וזאת תורת הקנאות" תורה אחת לקינויים הרבה. וכן לענין מצורע דאם נולד בו נגע חדש לאחר שכבר עבר נגעו ולא הספיק להטהר ולהביא כפרתו, הרי עולה לו בקרבן אחד כדכתיב "וזאת תהיה תורת המצורע" תורה אחת לנגעים הרבה. ונהתוס' הביאו מהתורה כהנים דילפו לה מדכתיב וכבשה אחת. וכן לענין יולדת דעל כל הלידות שתוך המלאות סגי לה בקרבן אחד כדכתיב "וזאת תורת היולדת". [ועיין רש"י ורש"ש].

(3) אינו צריך להביא ציפורים על כל אחת ואחת, דהא הכל כצרעת אריכתא דמיא, והראיה, דהרי סגי ליה בקרבן אחד. ולדעת רבי יהודה הקובעו בעניות ועשירות הוא זמן האשם, כדכתיב "אשר לא תשיג ידו בטהרתו", והיינו אשם דהוא המכשירו בקדשים על ידי הזאת דמו על בהנותיו. ולדעת רבי שמעון הוא החטאת, והיינו דבר המכפרו. ולדעת רבי אליעזר בן יעקב הכל תלוי בציפורים דהם הרי גורמים לו טהרה.

ג. (1) לדעת רבנן כל דחזרה וילדה בתוך המלאות לא חשבינן כלל למלאות קמא, אלא מונינן מוזמן הלידה האחרונה ולבתר אותו המנין תביא קרבן אחד דיולדת, דהא התורה ריבתה קרבן אחד לעבירות הרבה. אבל אם הפילה כבר לאחר המלאות, להא ילפינן מדכתיב "וזאת" דאינה מביאה על אחר מלאות וקודם מלאות קרבן אחד. ולדעת רבי יהודה, הלידה הראשונה כבר מחייבת קרבן, וכוונת התורה דכל לידה שתהא בתוך המלאות אינה נחשבת ואינה מחייבת קרבן. אמנם אם התעברה פעם שלישית ואינה כבר תוך מלאות דראשון, הרי מתחייבת בקרבן נוסף. ובגונא דנתעברה קודם בזכר, לא משכחת כלל שיהיה בתוך אותו מלאות, דהא המלאות דזכר הוא רק מ' יום, וכיון דיש ז' ימי טומאה ואסורה לבעלה, הרי לא משכחת לה אלא עובר בן ל"ג יום בזמן גמר המלאות דקמא, ועל עובר פחות מ' יום אין טומאת לידה.

(2) אם כולם היו בזמן המלאות דקמא, כולי עלמא מודו דמביאה קרבן אחד ודיה. ואם הפילה את השני בתוך מלאות דקמא ואת השלישי לאחר מלאות דקמא, תליא בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן דלעיל, דלרבנן מונינן רק לאחרון, ולרבי יהודה מונינן לראשון והשני כמאן דליתיה, ואפילו שנתעברה בכולם בזמן אחד. ועל השלישי כן תתחייב בקרבן נוסף.

(3) לרבנן פשיטא דמונה רק לאחרון דהא לדידיה בתרא הוא עיקר. ולרבי יהודה דלענין קרבן מונינן מראשון, מסקינן דהני מילי לענין הקרבן אבל לענין ספירת המלאות, אדרבה לשני מנינן ולא לראשון, דהא כתיב "וששים יום וששת ימים" ודרשינן מה יום כולו רצוף, אף ששים יום כולם רצופין, וכל דהיה הפסק טומאה בין הימים אין למנותן כימי טהרה ותחזור למנות מן השני. ולענין מעוברת בזכר שהפילה וחזרה ונתעברה, כיון דרק בן מ' יום יש לו דין ימי טהרה, הרי לא משכחת לה גוונא דיחולו ימי הטומאה בתוך הימי טהרה קמא וליכא הפסד, וכולי עלמא מודו דמונינן לראשון.

(4) לדעת רב חסדא איירי ביולדת תאומים וילדה אחד קודם לחבירו, ויום מ' היינו לשני, וסברה האי ברייתא כרבי יהודה דולד שני כמאן דליתיה. או דאיירי בפסח הבא בטומאה דאוכלין ממנו זבות ויולדות שטבלו, וסברה האי ברייתא דטבול יום דוב כזב אבל מחוסר כיפורים דוב לאו כזב, ומשום הכי ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה הויא רק מחוסר כיפורים דהא לערב בזמן אכילת הפסח כבר שלמו ימי איסורה בקדשים וכבר לאו טבולת יום דוב הוא. או דהאי מ' ופ' לא איירי בימי טהרה אלא בימי יצירת הולד, דאם הפילה ביום מ' לזכר הרי מותרת לאכול משום דליכא טומאת לידה, וסברה האי ברייתא כרבי ישמעאל דיצירת נקבה היא פ' יום. וצריך לומר דאיירי בלידה יבשתא דאי לאו הכי הרי טמאה משום נדה, וקמשמע לן האי ברייתא דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם.

ד. (1) בששים יום דרשו מה יום רצוף אף ששים רצופין ואי אפשר להפסיק בהו ולהשלים לאחר זמן. והא אולא בין כרבי יהודה דאמר בעלמא דמונינן לראשון, ובין לרבנן ומשכחת לה בתאומים דקמא נקבה ובתרא זכר דימי טהרה דיליה שלמו קודם ימי טהרה דנקבה, ואמרינן דבעינן רצופין ולא מהני להשלים. ומדכתיב "ששת ימים" ילפינן נמי דאי אפשר להשלים ג' ימים דהא בעינן ו' רצופין, והא

משכחת לה דווקא אליבא דרבי יהודה, דהא לרבנן כל דמשכח ימי טוהר של בתרא לאחר של קמא, הרי ראשון כמאן דליתיה. ומדכתיב "שלושים יום" דרשינן לענין ימי טוהר דזכר שיהיו רצופין, ואף הא לא משכחת אלא לרבי יהודה וכמו שנתבאר. (2) היולדת והמצורע ומטמא מקדש והנשבע שבועת העדות והנשבע שבועת ביטוי. וביולדת בעשירה מביאה כבש לעולה ותור או בן יונה לחטאת, ובעניה צריכה להביא עוף נוסף תחת הכבש דעולה. והמצורע מלבד אשמו צריך להביא בעשירות שני כבשים אחד לחטאת ואחד לעולה, ובעניות יביא תחתיהן שני תורים או בני יונה. ובמטמא מקדש ושבועת ביטוי ושמיעת קול דהיינו שבועת העדות, בעשירות מביאים כבשה אחת, ובדלות מביאים שני תורים או בני יונה, ובדלי דלות מביאים תחתיהם עשירית האיפה. (3) באשם מעילות מצינו דחייב להביא במחיר שני שקלים. ואם הוולו ימתין עד שתייקרו, אבל בשאר הקרבנות אין חיוב להביא במחיר מסוים, אלא דלמצוה מן המבוחר יש להביא כבש שהוא בן שנה במחיר שקל שהוא חצי ממחירו של האיל שהוא בן שתי שנים, ואם יביא פחות מדנקא אף דיצא מכל מקום עבריינא מיקרי. ואמרינן בסוגיין דמחירו של עשירית האיפה הוא פרוטה, דהא בקרבן יולדת חוינן דהדלות היא אחר מל"ב בעשירות, דהא תחת כבש אחד מביאה עוף אחד, ועוף הרי אמרינן בדוכתי אחריתי דנקבה הוא בחצי רובע דינר. ואם כן אף דלי דלות הוא אחד מל"ב בדלות, ועולה הוא לפי החשבון דפרוטה פחות רבע, אלא כיון דלא אורחא להביא פחות מפרוטה, יש להביא פרוטה.

- ה. (1) לדעת רבי יהודה איירי בחציה שפחה חציה בת חורין, וילפינן לה מדכתיב "והפדה לא נפדתה" והיינו פדויה ואינה פדויה. ואמרינן בגמ' דבעינן נמי נחרפת והיינו מאורסת לעבד עברי. וביאר רש"י דהוא סברא דכיון דחייב בה רחמנא מסתברא דבמאורסת לישראל איירי דתפסי בה קידושין [ועיין הגהות הב"ח], והיינו דוקא בעבד עברי דרבו מוסר לו אפילו שפחה כנענית. ולדעת רבי ישמעאל איירי בשפחה וודאית, דמאי דכתיב "והפדה לא נפדתה" אורחא דקרא למיכתב כלשון בני אדם. ואף לדידיה בעינן מאורסת לעבד עברי, וילפינן לה מדכתיב "כי לא חופשה" ומשמע דאילו דהוא כן חופש. ולדעת רבי אלעזר בן עזריה אף דבעלמא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, מכל מקום שאני הכא דהא כתיב "כי לא חופשה" והפדה לא נפדתה למה לי אלא לומר דאיירי בפדויה ואינה פדויה. ואמרינן בברייתא דלדידיה איירי במאורסת לעבד כנעני, והיינו מדכתיב "כי לא חופשה" ואם אינו ענין לדידה תנהו ענין לדידיה. (2) האי ששוכב חייב באשם כדכתיב להדיא. והאשה השוכבת חייבת במלקות, והיינו דכתיב "בקורת תהיה" והאי בקורת לישנא דמלקות הוא דדרשינן תהא בקריאה כדאמרינן במכות דהיו המלקים קוראים עליו המקראות העוסקות בענין המלקות. אי נמי דהאי בקורת לישנא דאומד הוא דיש לאמוד במלקות. ומדכתיב "תהיה" ילפינן דדוקא היא לוקה. ומדכתיב "קרבנו" ילפינן דהוא מביא קרבן ולא היא. והאי עונש נאמר דווקא על שפחה בעולה כבר, דלישנא דחרופה היינו שנשתנתה כבר מברייתא והיינו כלשון "הריפות" דנשתנו על ידי דריכה. (3) הבא על הקטנה פטור, משום דהוקש בקרא לשפחה, דהרי הקרא בבוטל איירי וקתני לעונשה ובתר הכי חזר לעונשו. וילפינן דכל דהיא פטורה אף הוא פטור. וכתבו התוס' דמכל מקום אם הוא קטן בן ט' שביאתו ביאה, הרי היא לוקה כדדרשינן בתורת כהנים, דלחא לא אמרינן הקש. והיכא דתרווייהו שוגגין נמי אין קרבן, דהא היא אינה חייבת. ואם היא מזידה דחייבת, הרי היא חייב בין שוגג ובין מזיד כדדרשינן מקרא ד"אשר חטא". (4) אינו חייב, ולרש"י היינו משום דכתיב "שכבת זרע" דבעינן ראויה להזריע ובאינו מתכוון אינה ראויה להזריע. ולתוס' הוא משום דהוי אנוס.

- ו. (1) ביארו דקאי אשפחה חרופה דכתיב בה שכבת זרע ואינו חייב אלא על ביאה הראויה להזריע, ועשו גומר שלא כדרכה כמערה כדרכה שפטור. וכן מתכוין שלא כדרכה כמתכוין בכדרכה שאינו חייב וכדאמרינן לעיל. וכן ניעור שלא כדרכה כישן כדרכה שפטור. (2) אמר לו עד אחד אכלת חלב והוא מכחיש, וודאי דאינו חייב. דהא אין עד אחד קם אלא לשבועה ואינו יכול לחייב קרבן. אבל אם הוא שותק הרי שתיקה כהודאה וחייב, וילפינן לה מדכתיב "או הודע איליו" ודרשינן מכל מקום, ועל כרחך לעד אחד אתיא בגוונא דאינו מכחישו, דהא במכחישו וודאי דלא מהני, דהא בעינן נמי "הודע איליו" ולא שידועוהו אחרים. ובתרי וודאי דלא איירי, דהא בכל מקום שנים נאמנים. וכתבו התוס', דהוא הדין אומר איני יודע יש לפוטרו, ובהא איירי קרא ד"או הודע איליו". ומבואר במתניתין דהוא הדין אשה נאמנת לחייבו. וכתבו התוס' דבגולן רק אם מאמינו יש לחייבו. ובחד כנגד חד מבואר במתניתין דחייב אשם תלוי. וכתבו התוס' דאיירי דווקא היכא דתרווייהו העידו כהודי, דאי קמא העיד הרי כבר נתקבלה עדותו והוי כמאה ותו אין השני נאמן. (3) לדעת רבי מאיר, שנים לעולם מחייבים אותו בין שותק ובין אומר איני יודע ובין מכחיש. ולדעת רבנן, אם שותק או אומר איני יודע, יש לחייבו. אבל אם מכחישם, אדרבה הוא נאמן טפי, ויש ספק בגמ' האם טעמו משום מיגו, או דטעמו משום דלענין קרבן אדם נאמן על עצמו יותר מעדים, דהא לא מימנע מלהתכפר. וכתבו התוס' דאף אי נימא דהוא מטעם מיגו, אינו מיגו כפשוטו דהא לא אמרינן מיגו במקום עדים, אלא מתרצים דבריו דכוונתו לא אכלתי שוגג אלא מזיד. ולהכי כתבו דאם אמר לא אכלתי כלל, אף לרבנן אינו נאמן. אמנם מרש"י משמע דהוי מיגו גמור. [אמנם יש לעיין, משום דבלשון רש"י משמע דבעינן דעתה יוכל לתרץ דבריו]. (4) יש לפרש דאמרו לו היינו תרי דהא משמעות הלשון לרבים. ומבואר במתניתין דחייב, ומבואר דאכלת הכחשה, דאי בשותק מאי איירא תרי אפילו חד נמי. ומעיקרא סתמא מתניתין כרבי מאיר דאינו נאמן, ולבסוף קאמרה מתניתין דדבר זה מחלוקת רבי מאיר ורבנן. ואיכא לאוקמי בחד, כדחוינן האי לישנא לענין ניסת על פי עד אחד דשם נמי קתני אמרו לה מת בעלה. ואיירי מתניתין דווקא בשותק ובתר הכי מפרש דאם יכחיש הרי נאמן טפי מן העד.

- ז. (1) אם אמר אכלתי במזיד הרי נאמן לכולי עלמא, וביארו התוס' דאף דאין אדם משים עצמו רשע, היינו רק לענין לפסול עצמו. אבל אם אמר דאכל חלב במזיד וכוונתו לפטור עצמו מקרבן, הרי יש לומר דלטובה נתכוון דלא יהיה חולין בעורה ושפיר יש להאמינו. ואם אמר מעיקרא לא אכלתי וחזר לתרץ דבריו, לרבנן וודאי מהני. וכתבו התוס' דלרבי מאיר אינו נאמן. ועוד כתבו התוס' דוודאי דעדים נאמנים טפי ממנו, ואם אמרו דאכל במזיד אינו נאמן לומר דאכל בשוגג ולהביא קרבן. (2) אם אמר לא נכנסתי, הרי איכא מיגו דאפשר לתרץ דבריו דלא נכנס שוגג אלא מזיד ואין לחייבו בקרבן. אבל אם אמר לא נטמאתי, אם העידו עליו נטמאת היום, דאף אם טבל האידינא הרי אינו מותר להכנס למקדש עד לערב, הרי אין לו שום אפשרות לתרץ דבריו ואינו נאמן מטעם מיגו. אלא לדעת רבי יהודה דסבר דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים. והתוס' כתבו, דלמסקנת רבינא, אף רבי יהודה מטעם מיגו האמינו, ולהכי בכהאי גוונא כולי עלמא מודו דאינו נאמן. ואם אמרו לו אתמול נטמאת דהרי בידו לטבול ולהכנס היום למקדש, לדעת רבי מאיר לעולם אינו נאמן טפי מעדים. ולדעת רבנן הרי יש לו מיגו דהיה יכול לתרץ דבריו דלא עמד בטמאתו אלא טבל. ולדעת רבינא ליכא מיגו בכהאי גוונא. משום דסוף סוף הא אמר "לא נטמאתי", ולא דמי לחלב דמתרץ דבריו דמה דאמר לא אכלתי היינו בשוגג. ואם אמרו לו רק נטמאת ואסור אתה להכנס למקדש, לדעת רבי יהודה הוא נאמן לומר דלא נטמא, ודעת רבנן

ללישנא בתרא דרש"י דאינו נאמן משום דדוקא לענין קרבן יש להאמינו, ואדרבה משום מיגו לא מהני כלל לדבריהם, ואף בטומאה ישנה לא מהני.

ח. (1) רב נחמן פסק כרבי יהודה דאדם נאמן על עצמו במקום קרבן אפילו דליכא מיגו. אמנם הני מילי לעצמו ובינו לבין עצמו, אבל לא בפני אחרים כדי שלא יבואו לזלזל בטהרות.

(2) רבי מאיר מודה לענין שפחה חרופה דאם אמרו לו עדים בעלת שפחה חרופה נאמן לומר דלא בעל במיגו דהיה יכול לומר דלא גמר ביאתו דבכהאי גוונא אינו מחויב. וביאר רש"י דלא דמי למתניתין דאכלת חלב, דהתם איכא לומר דאין נח לו לומר דאכל במזיד. אבל לומר לא גמרתי ביאתי שפיר ניחא ליה. וכן מודה רבי מאיר בנוזיר שאמרו לו נטמאת דנאמן לומר לא נטמאתי במיגו דנשאלתי על נזירותי. וכן כשהעדים מעידים עליו דידוע בעדות נאמן לומר דאינו יודע במיגו דהיה יכול לומר לא נתכוונתי לעדות.

(3) שני חצאי ויתים ממין אחד מאותו תמחוי שפיר מצטרפין. (וכתבו התוס' לעיל (יא:)) דהני מילי לענין קרבן, אבל לא לענין מלקות. ואם היתה ידיעה בנתיים הוא פלוגתא דרבן גמליאל וחכמים, דלרבן גמליאל אין ידיעה לחצי שיעור נחשבת ידיעה לחלק, ולרבן שפיר מחלקת. ואם היתה בשתי תמחויין דבעלמא אמר רבי יהושע דתמחויין מחלקים לשני חיובים, איכא שני צדדים בסוגיין האם אמר אף לקולא דאינן מצטרפין לכזית אחד, או רק לחומרא קאמר. ואם אכל שני חצאי ויתים משני מינים, וודאי דאינו מצטרף. והיכא דמצטרפין לשני החצאים, דעת רבנן דאין מצטרפים אלא אם ישהה מתחילת האכילה ועד סופה שיעור של אכילת פרס והיינו חצי כיכר של ח' ביצים. ודעת רבי מאיר למאי דמסקינן, דאף אם שהה כדי לאכול כזית בקליות דהוא זמן מרובה, נמי חשיב באותו אכילה ויש לצרפן.

ט. (1) האוכל אוכלים טמאים כשיעור חצי פרס והיינו ב' ביצים הרי נטמא מדרבנן ואסור באכילת תרומה, ובמשקים השיעור הוא ברביעית. ודעת רבנאי דלא בעינן שיאכל את כל אלו הביצים בבת אחת, אלא סגי שכל כזית וכזית יאכל בכדי אכילת פרס. אמנם מסקינן דבעינן שיהיה מתחילת האכילה והשתיה ועד סופה כשיעור אכילת פרס. והאוכל חצי מהשיעור אסור עליו לטבול, משום דאם יטבול יבוא לטבול שבו נטהר מטומאתו וזו ואינה ראויה תו להצטרף עם חצי שיעור נוסף ויבוא לאכול תרומה.

(2) התירו לעבורה לאכול אוכלים טמאים ואפילו טובא משום פיקוח נפש, אמנם תאכל כל פעם פחות מכשיעור [ועיין רבינו גרשום]. וביארו התוס' דאירי בגוונא דאין לו אכלים אחרים בביתה אלא תרומה, ולהכי אמרינן דאפילו הכי התירו לו לאכול עתה אכלים טמאים אף דודאי דתצטרף לאכול אחריהם תרומה.

(3) חלב האשה בסתמא אינו משקה ואינו מכשיר משום דעומד הוא לאוכל. אמנם הטיפה המלוכלכת על פי החד דאינה עומדת למאכל התינוק, שפיר איקרי משקה ומכשיר.

(4) רוקה של זבה מטמא בכל שהוא משום "מעייין", כדכתיב "וכי ירוק הזב בטהור". וחלבה של זבה מסקינן דלא חשיב כמעייין ואינו מטמא אלא ברביעית. וכתבו התוס' דמדאורייתא חלב כלל לא חשיב משקה לקבל טומאה, ומדרבנן בעלמא הוא ומשום הכי דוקא ברביעית טמא. ורוקה של מגע טמא מת אין לו דין מעייין. אמנם מרש"י משמע דאף בטמא מת איכא מעייין וכבר תמהו עליו התוס'. וחלבה של מגע טמא מת, מסקינן דחשיב אוכל משום דעומד למאכל התינוק ובלא הכשר אינו נטמא, ואם יש טיפה מלוכלכת על פי החד הרי הוכשר בה ונטמא, מלבד היכא דהתינוק אומר דאינו חפץ בחלבה, דבכהאי גוונא הרי אין לו שם אוכל ואינו מקבל טומאה. ומכל מקום תינוק היונק ממנה אין לפוסלו מאכילת תרומה, משום דאיכא ספק ספיקא, שמא כלל לא ינק כשיעור, ואף אם ינק כשיעור דלמא לא היה הוא בכדי אכילת פרס.

י. (1) לדעת תנא קמא חיוב מיתה איכא רק בגוונא דשתה רביעית יין בן ארבעים יום, ועבד עבודה במקדש. אבל בלאו הכי אינו חייב משום דבעינן דוקא יין דומיא דשיכר. אבל אזהרה איכא אף בפחות מרביעית ואפילו בכל שהוא. ולדעת רבי אליעזר, ילפינן מדכתיב ושכר לומר דדוקא אם שותה בבת אחת בלא הפסק וכן דוקא יין בלא עירוב מים, אבל בלאו הכי לא בכלל שכר הוא. ואזהרה נמי ליכא לדבריו. והשותה רביעית יין אסור להורות, והיינו דדוקא באינו מזוג, אבל ביותר מרביעית אפילו במזוג אסור להורות. מלבד הוראה פשוטה דזיל קרי בי רב כשרץ טמא וצפרדע טהור. ולענין לימוד משניות שרי משום דאין למידים הוראה ממשנה. אבל מגמרא הוא פלוגתא האם מורין ממנה הוראות או לאו. ולדרוש ברבים שרי, מלבד מי שרגיל להורות הוראות בדרשתו כרב.

(2) השותה שאר משקים משכרים, לדעת תנא קמא ורבי אליעזר לא מצינו עליו אזהרה, ומסקינן דהוא משום דילפינן שכר שחר מנוזר דאסור רק ביין. ודעת רבי יהודה דשכר אתי להזהיר אף שאר משקים המשכרים. ולרבי יהודה להא אתי אזהרת "ושיכר". והאי פלוגתא לכאורה אתיא אף גבי הוראה. אמנם כתבו התוס' דמדרבנן אין להורות אפילו אם שתה רק שאר משקים משכרים.

(3) האופן המבואר במתניתין הוא דאכל חלב של נותר מן המוקדשים ביום הכיפורים בטומאת הגוף, דחייב חטאת משום טומאת הגוף ומשום חלב ומשום נותר ומשום יום הכיפורים, ואשם אחד משום הקדשים. ומסקינן דלא תליא דפלוגתא באיסור חל על איסור, משום דהכא הוא כולל ומוסיף, דמעיקרא אסור בחלב, וכשנטמא הרי נוסף עליו איסור לאכול בשאר קדשים והוי איסור כולל, וכשהקדיש הרי נוסף בהאי חלב איסור הנאה, וכשנהיה נותר הרי נוסף בהאי חלב איסור גבי מזבח, וכשחל יום הכיפורים הרי הוא איסור כולל ושפיר חייל אף על האי חתיכה.

יא. (1) משכחת לה בגוונא דהיה יום הכיפורים ושבת והוציאו בפיו דחייב בין משום שבת ובין משום יום הכיפורים, ולא תני לה במתניתין משום דאינו מן השם דאכילה, אלא משום דמקום בליעתו הוא הנחתו. וכן משכחת לה דיתחייב עוד חטאת בגוונא דנשבע על האי חתיכה, וכתבו התוס' דלא קתני לה משום דדבר שישנו בשאלה לא קתני. ואף דקדשים נמי ישנם בשאלה, הכא דכבר נזק דמם הרי אינם בשאלה. וכן משכחת לה עוד משום פיגול או דם, והיינו דאכל מלבד האי כזית חלב אף כזית פיגול או דם, אבל טפי לא משכחת לה משום דאין בית הבליעה מחויק יותר משני כזיתים. ולא קתני לה במתניתין משום דמתניתין בכזית אחד מיירי.

(2) משכחת לה באבר פיגול שחשב עליו מחשבת פיגול באחד מעבודות הדם, אמנם חתכו והעלה חציו על גבי המזבח ולבסוף הורד מעל המזבח ונתותר, דקיימא לן דפיגול שעלה למזבח פקע פיגולו ממנו, ושפיר יש לחייב עליו משום נותר ועל חציו שלא עלה יש לחייבו משום פיגול. ובכזית אחד ממש לא משכחת לה, וביאר רש"י דהוא משום דאין הקטרה לפחות מזית, ולא שייך בו פקע איסור משעלה על גבי המזבח. ובקומץ המנחה אף דלכאורה נמי שייך בו פיגול היכא דעלה על גבי המזבח ושלט האור ברובו וחזר ואכלו, מכל מקום איכא ילפותא בסוגיא בזבחים דאין חייבים עליו משום פיגול משום דאין לו אחרים המתירים אותו.

(3) אין להוכיח ממתניתין דאין עירוב והוצאה ליום הכיפורים, ואף דנקט רבי מאיר "אם היה שבת והוציאו בפיו", לאו למימרא דמתחייב רק משום שבת, אלא לאשמועינן דמתחייב תרתי. וכן ממה ששינו בברייתא לרבות איש טמא שיכול לשלח השעיר ואפילו

בשבת, שמשמע לכאורה דמה דביום כיפור שחל בחול אינו ראייה דנדחית מלאכת הוצאה מפני הוצאת השעיר, משום דיש לומר דהכי מצוותיה, וכהקרבת תמידים בשבת. וכתבו התוס' דלשון "עירוב והוצאה" היינו דהתערבה הוצאה יחד עם שאר מלאכות.

- יב. (1) בבא על בתו נקטה מתניתין ו' חטאות, והיינו בגוונא דבתו היתה אף אחותו כגון שבא על אמו, ואחר כך נשאה אחיו וחיוב עליה משום אשת אח, [וכתבו התוס' דצריך לומר דאחיו ממזר היה דאי לאו הכי הרי אינה אסורה לו משום אשת אח דהרי ממזרת היא ואין איסור חל על איסור. אי נמי, איסור חמור חל על איסור קל]. ולאחר שמת או גירשה נשאה אחי אביו וחיוב עליה אף משום אשת אחי אביו, וכן משום אשת איש ואם היא נדה הרי חיוב עליה אף משום נדה. ומבואר בגמ' דכל הני איסורי מוסיף הם ומשום הכי חייל, דהרי בתו ואחותו בהדי הדדי אתי וכולי עלמא מודו דחיילו תרוויהו. וכשנשאת לאחיו הרי מוסיף עליה איסור על שאר האחים, וכשנשאה אחי אביו הרי נוסף איסור לשאר אחי אביו. וכתב רש"י דיש לישנא אחרינא דהוא איסור מוסיף לגבי בני אחי אביו דעתה נאסרת עליהם משום אשת האב דחמירה טפי שהיא בסקילה. [ועיין ברש"י שכתב דבלישנא קמא ברש"י כוונתו דנאסרת לאחיו שלו שפעם נשאה וגירשה משום אשת אחי האב]. ובבא על בתו נמי משכחת לה ו' חטאות, והיינו בגוונא דבנו נשא לבת בתו והרי כשבא אביו עליה חיוב משום בת בתו ומשום כלתו, ואם נשאת לאחיו הרי עובר משום אשת אח, ואם נישאת לאשת אחי האב הרי עובר משום אשת אחי האב, וכשהיא אשת איש ונדה איכא עוד תרי, וכל הני איסורי מוסיף הם. ולגירסת רש"י תני במתניתין אף משום אחות אשה, והיינו בגוונא דהיתה לה אחות מאמה אחרת. והתוס' כתבו דלא גרסינן לה משום דבהא הוי רק כולל ולא מנו במתניתין אלא איסור מוסיף. אי נמי לא תני איסורים הבאים עליו משום קידושין. ואם עבר הזקן ונשאה, הרי חיוב אף משום אשת האב.
- (2) כתבו התוס' דלכאורה משכחת לה שהיא אף בת בנה של אשתו בגוונא שנישאת בתו לבן אשתו, דהבת הנולדת היא בת בתו ובת בנה של אשתו. ותיצרו, דבמתניתין מני רק לאיסור מוסיף. ועוד הקשו, אמאי לא תני דהיא חמותו, כגון שנשא את בת בתו דבת בתו היא חמותו. ותיצרו, דבאיסורא לא קמיירי, אי נמי משום דהוי רק איסור כולל.
- (3) ברש"י מבואר דרבי יוסי מודה בין באיסור כולל ובין באיסור מוסיף ובין באיסור בבת אחת, דהא רבי יוסי נמי איירי במתניתין דיש לחיובו משום אשת האב. והתוס' כתבו דמתניתין אין ראייה אלא דבאיסור מוסיף סבירא ליה דחל על איסור, דהכא הרי הוא מוסיף, אבל כולל לא מיירי, מלבד דעת רב חייא דרבי יוסי מודה באיסור כולל, וכתבו התוס' דהיינו דווקא משום אחד אבל משני שמות לא מהני כולל. ובבת אחת אף התוס' כתבו דמהני אליבא דרבי יוסי.
- (4) כתבו התוס' דמבואר בסוגיין דאסורה עליו בכרת, דהא מבואר במתניתין דמשכחת לה בת בתו דהיא אשת אחיו וכן משכחת לה דהזקן נשאה, ואי באשת אחיו מאביו איירי, הרי לא תפסי לאביו בה קידושין ואינו חיוב משום אשת האב. אבל מכל מקום עירי ליכא בה וכדמעטינן לה בתורת כהנים.

- יג. (1) משכחת לה בגוונא דנשא את בתה ואת בת בתה ואת בת בנה. ולדעת רבי יוחנן בן נורי חיוב עליה משום ג' שמות משום דאיסורין מחלקים. ודעת רבנן דשלשתן שם אחד דהא בחד לאו כתיבי ואין לוקין אלא אחד. ודעת רבי אלעזר אמר רב הושעיא דרבי יוחנן בן נורי סבר כסמוכוס לענין אותו ואת בנו דשפיר יש לחייבו בשחיטה אחת אף משום אותו ואת בנו ואותו ואמו. ודעת רבא דלא דמי משום דאיכא למימר דשאני חמותו דשמות חלוקים הם, אבל אותו ואת בנו הכל שם אחד דאותו ואת בנו ושפיר איכא למימר דלא יתחייב אלא אחד. ורב נחמן בר יצחק אמר לאידך גיסא, דדווקא באותו ואת בנו יש לחייב תרי משום דגופין מוחלקים הם, אבל בהאי חמותו גוף אחד הוא, ואדרבה אמר קרא "שאררה הנה זימה היא" דעשאן כולן כזימה אחת.
- (2) משכחת לה ברשיעא בר רשיעא דאביו בא על אמו והוליד ממנה שתי בנות וחזר ובא על אחת מהן והוליד בן, ובא בנו ובא על השניה. ומסקינן דנלמד הוא מדכתיב "ערות אחותו גילה" לחייב על אחותו דהיא אחות אביו והיא אחות אמו. אבל אין ללמוד את דינה מדין הבא על ה' נשוי נדות בהעלם אחד, דהרי הם גופין מוחלקין.
- (3) נחלקו רבה ורב יוסף בדעת רבי אליעזר דחייב הבא כמה ביאות על אותה הערוה כיצד יהיה הדין בקצר וקצר בשבת, דרבה סבר דהוא הדין דיש לחייבו תרי, ומסקינן דהיינו דווקא היכא דקצר וחזר וקצר, אבל אם קצר תרי באותה הקצירה אינו חיוב אלא אחד. ודעת רב יוסף דלא דמי לביאות משום דאי אפשר לערב הביאות אבל את הקצירות הרי יכול לערב. אבל קצר וזמר דהם ב' מלאכות דעת רבי אליעזר דחייב ואפילו דהם תולדה דאותו האב.

- יד. (1) אבר המדולדל באדם הרי הוא טהור ונפקא מינה לענין טומאת מת דהרי אילו נתלש כולו מטמא האבר כמת. וילפינן מקל וחומר אף לאבר המדולדל בבהמה, דמה אדם שמתמא מחיים אבר שלו טהור, בהמה שאינה מטמאה מחיים לא כל שכן שהאבר שלה יהיה טהור. ונפקא מינה לענין טומאת אבר מן החי דמטמאת כנבילה.
- (2) אם נתלש בכח, הרי יכול לאכול את פסחו, אבל אם נתלש בנחת, אינו יכול לאכול את פסחו, דהא בהדי דנתלש לגמרי וקיבל טומאת מת הרי נגע בבשרו.
- (3) מבואר בסוגיין דמים שבשער אדם אינם מכשירים. וברש"י מבואר דהוא אף ביוצא מן המרחץ. והתוס' כתבו, דכיון דתחילתו היה לרצון הרי לעולם מכשיר, אלא איירי הכא במי גשמים. ומכל מקום אם סחטן הרי מכשירים, וביארו התוס' דכיון דהוא סחטן הרי אחשבינהו. ומים שבגדו של זב שירדו עליו גשמים אף אם סחטן הזב מעליו לתחתון אינם מכשירים דהא סופו להבלע בתחתון של הבגד, והתוס' כתבו דהוא שלא לרצון, אבל יצאו כולם הרי מכשירים.
- (4) לדעת תנא קמא רבי עקיבא הסתפק בדבר ופשט לו רבי יהושע מהא דחייבו באוכל מזבח אחד מה' תמחויין דחייב על כל תמחוי ותמחוי, וקל וחומר לשוחט ה' בהמות דהם בהמות חלוקות. ודעת רבי שמעון דאין לדמות אכילה לשחיטה דהא באכילה איכא הנאה, ומעולם לא שאלו רבי עקיבא על השוחט ה' זבחים בחוץ.
- (5) ה' חתיכות נותר מה' זבחים בה' העלמות ודאי חיוב על כל אחת ואחת. ועל לא הודע שלהם חיוב אשם תלוי על כל אחת ואחת. ואם אכל ה' חתיכות מה' זבחים בהעלם אחד, במתניתין הוא ספק דרבי עקיבא ופשיטות דרבי יהושע, ורבי עקיבא השיב על דבריו ואיבעיא לן אי רבי יהושע קיבל לתשובתו אי לאו. ומכל מקום מבואר בברייתא דחייב על כל אחת ואחת. אמנם איכא דיוק מרישא דהאי ברייתא דאינו חיוב, ואמרינן דתרי תנאי נינהו. אבל ה' תמחויין בהעלם אחד מבואר בברייתא דאינו מחלק. ולענין אכילה מזבח קודם זריקת הדם כולי עלמא מודו דאפילו בהעלם אחד ואפילו מזבח אחד חיוב על כל אחת ואחת, ולענין לא הודע איכא פלוגתא אי יש אשם תלוי במעילה. ואמרינן דהיינו טעמא דמעילה איכא חיוב על כל אכילה ואכילה, משום דהחמיר בה דעשה את המאכיל כאוכל ואת המהנה כנהנה, ומהני לצרף את המעילה לזמן מרובה.